

תקציר

הספרות הקיימת בתחום הכשרת מנהלי בתי ספר, מדגישה את נחיצותה של הכשרת מנהלים, טרם המינוי ולאחריו. קיימת חשיבות רבה בהכשרה נכונה לפני הכניסה לתפקיד הניהול. פיתוח מקצועי וניסיון מעשי, יחד עם ליווי מתאים, נחוצים בתחילת הכהונה בתפקיד ובהמשכו. ישנם הבדלים בין תוכניות ההכשרה שלפני המינוי לבין תוכניות לפיתוח מקצועי של מנהלים שלאחר המינוי, שלכל הכשרה ייחודיות משלה.

מטרת המחקר הנוכחי, לבחון את תפיסות המנהלים אודות תהליכי הכשרה ופיתוח מקצועי לפני ובמהלך עבודתם. כתוצר נלווה, בין התפיסות נבחנו עמדות המנהלים שהשוו בין התוכן התיאורטי הנלמד והפרקטיקה הנרכשת במסגרת ההכשרה לבין העבודה החינוכית בפועל. כמו כן, נבחנו הדומה והשונה בין תוכנית הכשרת מנהלים לפני מינוי לבין תוכניות לפיתוח מקצועי לאחר מינוי.

ממצאי המחקר נותחו בעזרת שיטת מחקר איכותנית (Strauss & Corbin, 1998), בו ראייתי מספר מרואיינים באמצעות שאלון חצי מובנה. במחקר השתתפו עשרים מנהלי בתי ספר בישראל, בשלב חינוך חטיבת ביניים ותיכון מהחינוך הרגיל ומהחינוך המיוחד. המדגם מייצג מנהלים ומנהלות בתי ספר מהזרם היהודי, מהמגזר הממלכתי, הממלכתי דתי והחרדי. מנהלי בתי הספר שהשתתפו במחקר מכהנים במחוזות ובערים שונים בישראל, במטרה ליצור מדגם שמאפשר הצגת תפיסות שונות ומגוונות בקרב מנהלים אודות תהליכי ההכשרה לפני התפקיד ו הפיתוח המקצועי במהלך התפקיד. במסגרת ניתוח ממצאי המחקר נמצאו שתי קטגוריות על: הכשרה טרום המינוי ו פיתוח מקצועי לאחר המינוי. בכל אחת מקטגוריות העל נמצאו שלוש קטגוריות ליבה: רובד אישי, ביקורתי ומקצועי כשבכל קטגוריית ליבה קיימות שתי קטגוריות משנה: הכשרה לפני המינוי – רובד אישי: עמד ות חיוביות/ שליליות של המנהלים אודות תהליך ההכשרה, ההכשרה כמקור ביטחון לקראת קבלת התפקיד. רובד ביקורתי: הכשרה מצויה מול הכשרה רצויה, תיאוריה לעומת פרקטיקה. רובד מקצועי: תכנים מקצועיים בהכשרת מנהלים והשוואה בין הכשרת מנהלים לתוכניות אחרות. פיתוח מקצועי לאחר המינוי – רובד אישי: עמדת המנהלים אודות קורסי פיתוח מקצועי, עמדת המנהלים אודות המנטור. רובד ביקורתי: פיתוח מקצועי מצוי לעומת רצוי, תיאוריה לעומת פרקטיקה. רובד מקצועי: תכנים מקצועיים בפיתוח מקצועי והשוואה בין פיתוח מקצועי להכשרת מנהלים.

ממצאי המחקר מהווים משוב למקבלי ההחלטות, אודות תהליכי ההכשרה שנעשו בישראל בשנים האחרונות במסגרת מכון 'אבני ראשה'. במהלך הראיונות, המנהלים עמדו מקרוב אודות הרצוי והמצוי, כפי שהם באים לידי ביטוי בתהליך ההכשרה שעברו טרם מינויים לתפקיד. המרואיינים הציגו את הנקודות שלדעתם דרושים שיפור, חיזוק או שינוי, במסגרת תהליך ההכשרה. בנוסף, הממצאים שעלו ממחקר זה, ישמשו את מתווי המדיניות החינוכית, האמונים על פיתוחה ושגשוגה של מערכת החינוך בישראל לשפר ככל הניתן את תהליכי הפיתוח המקצועי של מנהלים לאחר המינוי הרווח כיום, על מנת לטפח מנהלי בתי ספר המתאימים לאתגרי החינוך במציאות החדשה, בעידן

